

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZÍNHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 „
Negyed évre	3 „
Vidéki előfizetők bélyegköltsége egész évre 2 K.	

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Piac-u. 71. szám.
(Schwartz-ház) II. emelet, feljárt 1. fölépcsőn.

Hirdetések feladhatók a városi nyomdában Dózsa György lap-metteur kezébe is.

A debreczeni színház jövője.

A debreczeni színház egy újabb, nagyon szép jövővel kecsegtető korszakának pompás perspektíváját tükrözi vissza az az ajánlat, melyet Beöthy László fővárosi igazgató terjesztett be Debreczen városához s melyet háromnegyed többséggel fogadott el a részletes tárgyalások alapjául Debreczen város színházi bizottsága.

Bennünket soha sem vezettek személyes érdekek, nem voltunk a gáncsvető kritika, a szőrszálakat hasogató, szinigazgatóknak kellemetlenkedni szerető, színészek egzisztenciáját semmibe sem vevő, lelketlen biráskodás hívei. A színészetet nem apró személyes érdekekért szerettük, hanem magáért a művészetért. A színházat soha sem tekintettük egyébnek, mint bár üzleti számításokra alapozott, de egyébként kulturintézménynek s ezért fájt nekünk kétszeresen a debreczeni színészet válságba döntése. Ezért nem kívántuk mi a színházi szubvenció megvonását s ezért voltunk ellene mindvégig annak a kalmárkodó tervnek, hogy a város közönsége, kizárólag szórakoztató helynek minősítvén a színházat, e város kulturéletének mondhatni egyetlen ütőerét, csak úgy közönyösen dobja oda az üzleti vállalkozásnak, kimondván annak a bérbeadását.

A Beöthy-tervnek legmegnyugtatóbb pontja szerintünk az, amellyel az u. n. bérbeadás kérdését tárgyalja, száz arany bérleti összeget ajánlván fel a városnak, sem többet, sem kevesebbet. Voltak igazgató-aspiránsok, akik 20—30,000 korona bérleti összeget emlegettek. Sokak szerint Beöthy beadványában általánosan sokat ígér. Hát ami a művészeti programot illeti, ez lehet szemkápráztató, de éppen azért vagyunk meggyőződve annak jóhiszeműségéről, mert a bérleti összeg felajánlásával nem dobálódzik elképzelhetlen summákkal, mert ez a bérleti összeg nem akar egyéb lenni, mint egyszerű elismerése Beöthy bérlői mivoltának. És mert nem ebben az ajánlati pontban hazardirozott Beöthy, éppen ezért merünk hinni abban, hogy nagyon szép művészeti programját be akarja s be is tudja váltani.

Ez a szerény 100 arany bizonyossága annak, hogy miképen értelmezi Beöthy a színház bérbeadását. Szinte bevallása ez az összeg annak, hogy a debreczeni színházat nem fogja az üzleti vállalkozás prédahelyé-

nek tekinteni, ahol a bérleti összeggel szemben felszabadítva érzi magát minden morális, művészeti felelősség alól s a pénztári mérleg érdekében, — a holmi nagyobb bérleti összeg megtérítése céljából, — feláldozhatja a debreczeni színház kulturális hivatását. Ez az ezeregyszáz s néhány korona mi előttünk többet beszél, mint kétszer annyi hazafias frázis, szívárvány színű szóvirág. És éppen ezért vagyunk bizodalommal minden egyéb ígéretei iránt.

*

Beöthy László 26 éves korában az ország legelső műintézetének, a Nemzeti Színháznak volt igazgatója. Páratlanul áll a magyar színművészet történetében, hogy ilyen ifjan rá merték volna bízni valakire ennek a színháznak a vezetését... Ifjúságánál csak önállóságra való törekvése volt szembeszökőbb Beöthynél, ezért vált meg diszes pozíciójától.

Mindazt, amit ígér, mint egyáltalán nem csak nem lehetlent, de valószínűség szerint, az ő rendelkezésére álló eszközei szerint bárki által keresztülvihetőt, meg vagyunk győződve, hogy be is tartja. De hogy ígéreteit betarthassa, hogy szépséges terveit megvalósíthassa, az nem csak rajta, hanem a működését ellenőrző magisztrátuson is áll. Tessék erős kikötésekkel megkötni a szerződést. A város, mint testület, a színház feletti rendelkezés jogát mindenképen biztosíthatja. Hogy a vidéki színészet status-quoja biztosíttassék, megszabhatja a debreczeni színház önálló, kizárólag a debreczeni színpadra szerződött működő-személyzet számát, az egyes szerepkörök meghatározásával, számszerűleg kikötheti bizonyos számú klasszikus drámai és zenés előadás beillesztését a műsorba stb.

Mi a magunk részéről lehetetlennek tartjuk azt, hogy Beöthy, repertoírjának összeállításánál ne lenne tekintettel a mi sajtóságos, — mondjuk vidékies viszonyainkra. Hiszen a közönség érdeke egyben az ő érdeke is. A naponkénti közönség izlését, a féléveszononként lejáró bérlők óhaját nem hagyhatja figyelmen kívül, ha azt akarja, hogy üzleti számításait megtalálja s e mellett szinte észrevehetetlenül az alakító művészet szép céljai érdekében nevelheti, nemesítheti az egyébként eddig a helyes iránytól alig-alig eltávolodott közönség izlését.

*

Beöthy megtette a maga ajánlatát. Most a városban a sor, hogy a vele kötendő szerződésben körültekintően gondoskodják a művészi cél szó teljes értel-

mében vett érdekeinek megvédéséről. Beóthy a maga részéről mindent megtett, hogy a nagy multu debreceni színészetre egy újabb, nagyon szép kor köszöntőn rá, de az ezt előkészítő munkából alaposan ki kell venni a részét az erre hivatott városi tényezőknek is.

Spectator.

KRÓNIKA.

Háboru és béke.

A balkán-török háboru sok fájdalmas visszhangja mellett nézegetek magyar ujságokat, magyar folyóiratokat és közben át-átlapozok egy hatalmas francia képeplapot: az Illustration-t.

Az Illustration-ban óriásiak és nagyon sokfélék a képek; a háboru izgalma majdnem teljesen kiszorít minden egyéb tárgyat. A haditudósítások is egész külön röpvikeket foglalnak el terjedelmesebbnél-terjedelmesebb hasábozon.

Mindez nagyszabásu már így magában is, de az összehasonlításban még lebilincselőbb. Két nagy nemzet szellemének megnyilatkozása egy világrengető eseményre! Hányféle világnézet, hányféle szempont, hányféle dicsőítés! És végeredményben az erény, a boldogság?! Szinte elhomályosul a tekintetünk, szinte összeszorul a szívünk: az erény, az csaknem elveszik a sok összeütköző erényben! Pedig mennyi szív szakad meg, mennyi régi munka válik semmivé, mennyi véresverejtékű új feladat támad, milyen ezerszeres jaj hangzik! És mindez az erény nevében!

Borzasztó a háboru önmagában is, de az ilyen összehasonlításban még borzasztóbb. Talán a részletekben csak egy valami vékony kis szál van, ami a távollevőre nem borzasztó. Az nem borzasztó, hogy aki nem érdekelt közvetlenül, aki nem köteles és nem szeret pártállásokat foglalni, annak lassankint könnyen megtelik a lelke általános, mély méltányossággal. Akit semmiféle ambíció sem tüzel egy irányban, az hamar szimpátiát érez ide is, oda is; félt itt is, ott is és akár csendben, akár emelkedett hangon, nagy békítővé válik. Rajong, hogy „jaj, csak azok ne pusztuljanak el“, de „jaj, Istenem, csak ezek se szenvednének már olyan sokat!“ „Hiszen így, meg úgy; meg ezért, meg azért...“

Az elfogulatlan, jóakaratu emberben a különböző háborus olvasmányokra nagyon gyakoriak az ilyen csodálkozások: Hát ezt így is fel lehet fogni?! Hát ennek ez is lehet az oka?! Hiszen ebben van valami! Hát ezért nem szabad egyoldaluan itélni!

Minket, magyarokat, közelről érintett a háboru tüze, egy-egy kicsit meg is perzselte a szívünket, de hála jósorsunknak, kezd elvonulni a vihar. A viharral együtt ne hagyjuk elsiklani azt a vékony kis rágyogó szálát, ami kibontakozik a legsötétebb félhókból is! Ragadjuk meg a méltányosságnak, a

békeszeretnek a szálát ott, ahol lehet. Ha minden magyar asszony, minden magyar ember csak néha foglalkozik még egy-két órával többet békés gondolatokkal! Ha minden magyar ember csak néha keresi még jobban az alkalmat, hacsak áldoz még többet, hogy békés hangulatokat szítson! És ha a szív egy kicsit lázong és ha a vér egy kicsit forr, az Istenért, türelem, türelem! Hátha meg tud csillapulni! És hátha meg tud változni az, ami forrásba hozta!

Minden nemes irányu írás sokat fárad a magyar ruha, a magyar lélek előkelőségeért. Az előkelőségből máris sokat tudnak be mindenütt a nyugalomnak, a szelidségnek, az önuralomnak, a megbocsátásnak. Az előkelőségből máris sokat tudnak be annak, ha a társalgás művészi harmóniáját védve-védik, ha az embertársak egymást hibáikban és erényeikben megbecsülik. A társadalomtól, a társadalom egyes tagjaitól függ, hogy ezentul még többet és újra többet tudjanak be neki!

Jelszóvá kezd válni, hogy ha egyáltalában kell elégtétel, az elégtételvevők ne romboljanak, hanem építsenek, ne tegyenek tönkre, hanem javítsanak. Jelszóvá kezd válni még a küzdelemben is, hogy ne sikkasszanak el a jóbarátban minden hibát; ne nagyítsanak meg az ellenségben minden legkisebb tévedést és ne tartsák éber izgalomban a bántásra kész elkeseredést. Jelszóvá kezd válni, hogy ne az erőt, hanem a káros szenvedélyt fegyverezzék le és hogy még az ellenféllel szemben is méltó feladat alkalmat adni és alkalmat keresni egymás kedvező megismerésére.

Ezek a jelszavak váljanak természetté, leküzdhetetlen ösztönné. Csillapítson, még a bosszuvágyó emberhez nem méltó pillanataiban is csillapítson mindig jobban legalább az a közelfekvő gondolat, hogy hátha megvan az ellenségnek is a maga ellensége és hátha ugyancsak nem kegyes hozzá sem a mindnyájunkat irányító élet?!

Nem elégtétel-e mai napság már maga a nagylelkűség?! És lehetünk-e elég nagylelkűek, hogy ellensúlyozzuk a világrendben azt, amikor mi vétkezünk büntetlenül, amikor mi vétkezünk tudatosan vagy öntudatlanul?! Öntudatlanul talán éppen egy-egy megsértett embertársunk gyengéd kimélete folytán!

TIP-TOP cipők kizárólag Mandel Lipótnál.

Az olyan követ, mely bele illik valamelyik falba, nem hagyják az országuton heverni.

*

Attól nem lesz édes száju, hogy mindig mézel emlegetsz.

*

Az az igazi bölcs, aki mindenkitől tud tanulni.

*

A te gondjaidat ne akaszd az én nyakamba.

MEGCSÓKOLOM A SZÁD...

A „Debreczeni Szemle” számára írta: *Molnár Károly.*

*Megcsókolom a szád... s úgy dobog a szívem,
Mint ha nem is lennél az én hites párom,
Mint ha csak vétkező, kerülő utakon
Lehetnél lelkemnek elérhető álmom.*

*Belemélyedek a két szemed tüzébe
Mint ha az a gyémánt nem nekem ragyogna
Mint ha másé lenne, értem csak könyezne
S érző-vérző szívem hasztalan vágyódna.*

*Rásóhajtok a hajad hullám tengerére,
Mint ha sóvárgásom tenné oly sötétlé, —
Mint ha selymes, puha meleg éjszakáját
Én csak megáldanám s egy másik szeretné.*

Kurta regény.

A „Debreczeni Szemle” számára írta: SÁNDOR IMRE.

(Családi tanács. Elnök a gróf, szavazóbírák: az öreg grófné, a grófné, véleményt adnak: a nevelőnő és a comtesse. Vádoltak: a nevelő és a fiatal gróf.)

A gróf: Ön arculütötte a fiatal grófot!

A nevelő: Igen, gróf ur!

A gróf: Kérem, közölje az esetet!

A nevelő: Az eset igen egyszerű: a fiatal gróf nem tanult s megdorgáltam. Ő azt felelte, hogy hallgasson, hitvány szolga... Erre arculütöttem!

Az öreg grófné: És mentségei?

A nevelő: Grófné, nincs mentenivalóm!

A grófné: Felindult volt?

A nevelő: Nem!

A nevelőnő: Ön félredobta a modern nevelés elvét!

A nevelő: Lehet, akkor nem gondoltam előre!

A gróf: Óhajt még valamit közölni?

A nevelő: Nem, gróf ur!

A gróf: Köszön. (A nevelő kimegy, a gróf behívja a fiatal grófot.) Ön hitvány szolgának mondta nevelőjét!

A fiatal gróf: Igen.

A gróf: És a nevelő?

A fiatal gróf: Arculütött!

A gróf: Ön sértett először, kérjen bocsánatot!

A fiatal gróf: Én? (Fejét rázza.)

A gróf: Távozzhat! (A fiatal gróf kimegy. Egy-két pernyi csend.)

Az öreg grófné: A nevelő visszaélt helyzetével...

A gróf: S a grófné véleménye mi?!

A grófné: A nevelő fiamat ütötte arcul...

A gróf: Kérem a nevelőnő véleményét!

A nevelőnő: A huszadik században egy nevelőnek arculütöni valakit: egyértelmű a neveléstudomány arculcsapásával... Ah, gróf ur, az elbocsájtás itt nem büntetés!

A gróf: Comtesse. Mi a véleménye?!

A comtesse: Én...

A gróf: A comtesse elfogult? Érthető, hiszen

először van családi ülésen és oktatójáról kell véleményt mondania...

A comtesse: Nem tudom. Talán különös ember volt, ha tanított, ha kérdezett, mindig fel-alásétált... Csak akkor nézett reám, ha hibáztam... Csendes, fátyolozott hangon beszélt...

A gróf: (ridegen) És?...

A comtesse: Igen, a tény világos. A nevelő arculütötte a fiatal grófot, tehát távoznia kell...

A gróf: (Behívja a fiatal grófot.) Bocsánatot kér?

A fiatal gróf: Nem!

A gróf: Ha kényszeritem!

A fiatal gróf: Holnap megismételném a sértést!

A gróf: (A fiatal grófot kiküldi s a nevelőt behívja.) Nevelő úr, kocsim rendelkezésére áll. Költéségét és iratait szobájába küldöm.

A nevelő: Óhaja szerint, gróf ur! (Meghajol és kimegy.)

A grófné: Köszönöm, gróf!

Az öreg grófné: A nevelő kezdettől ellenszenves volt!

A grófné: Szinte sértő a büszkesége.

A nevelőnő: És a nyersességig őszinte!

A gróf: (Ismét behívja a fiatal grófot.) A nevelő ma este utazik...

A fiatal gróf: Tehát elmegy az a...

A gróf: Hallgasson!

A grófné: Mily halavány, comtesse!

Az öreg grófné: Könyezik?

A nevelőnő: Nem, a comtesse sir!

A grófné: Comtesse?!

Az öreg grófné: Nem felel?

A gróf: Rosszul van?

A comtesse: Pillanatnyi rosszullet csupán...

(Csak a fiatal gróf nem érti, hogy miért sir a comtesse és miért oly hallgatag mindenki, amikor ő úgy örül, hogy megszabadult attól, akit szinte önkénytelenül, az első pillanattól kezdve gyűlölt.)

THE VERA cipők kizárólag **Mandel Lipótnál.**

TEMETÉS.

A „Debreczeni Szemle” számára írta: *Vidor Marci.*

*Ez a halál? Gúnyos arcával
A Kaszás vigyorog reám?
Halott öcsém szelíd mosolylyal
Alszik a fehér nyoszolyán.*

*Szívében lágy tavasz fuvalma,
Benne a napsugár örök...
Boldog fiucska! Kint az élet
Vad vágatással dübörög.*

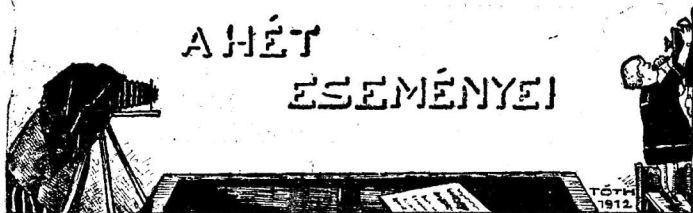
*És én vidám tudatlansággal
Fejem uj csinyeken töröm
S a ház előtt, bámész szemekkel,
Ülök egy szegletes kővön.*

*Bent halk sirás... szegény anyámnak
Könye lüktetve úgy pereg...*

És jönnek sűrű áradatban
Szomorú, gyászos emberek.

Majd négy szál deszkát megragadnak,
Egy sielő ur felbukik
És viszik már a kis koporsót
A tornáctól a kapuig.

És megragad egy furcsa látvány:
Apám is sir. Ez új dolog!
Valami torkom szorongatja
S egyszerre en is zokogok.



[] Népszerű főiskolai tanfolyam. A jövő héten meginduló 1. tanfolyam tárgyai a következők: 1. Dr. Alexander Bernát, budapesti egyetemi tanár, a magyar tudományos akadémia tagja: A filozófia a modern kulturában. Vasárnap, febr. 23. délelőtt 11—1 óráig a ref. kollegium dísztermében. (Az előadás előtt megnyitó beszédet mond dr. Baltazár Dezső, a tiszántúli reform. egyházkerület püspöke, a helyi bizottság elnöke.) 2. Dr. Mitrovics Gyula, debreczeni főiskolai tanár: Az esztétika lélektani alapjai. (3 órában, csütörtöki napokon, febr. 27., márc. 6., március 13., a kollegium dísztermében d. u. 6—7 óráig). Az előadások rendes hallgatására a kollegium háznagyi hivatalában, illetve Csáthy és Hegedüs és Sándor könyvkereskedő urak üzletében belépő-jegy váltandó, melynek ára egy-egy sorozatos előadásra egy korona. Jegyek minden előadáshoz az előadást megelőzőleg is kaphatók az előadás terme előtt. A Népszerű főiskolai tanfolyamot érintő mindennemű ügyben bárki kérdésére szívesen szolgál felvilágosítással dr. Darkó Jenő, a helyi bizottság titkára (Péterfia-u. 69).

() A Hortobágy ügye mégis csak megoldást nyer s a városnak új jövedelmi forrása nyílik meg. Mindenesetre nagyon örvendetes a város jövődjére, hogy a jószágtartó gazdák pénzpocsékló hatalma alól fölszabadult. Igaz ugyan, hogy még mindig sok ökör-jószág marad Debreczenben, de hiszen azoknak nem kell a hortobágyi legelő. Azoknak nem széna meg legelő kell, hanem kolbász meg töltött káposzta.

(*) Szávay Gyula felolvasásai, mint Benitzkyné B. Lenke mondaná, vörös fonálként húzódtak végig a hét történetében. Igazán bámulatos az a temperamentum, melyet Szávaytól megirigyelhetne a gyorslábú Figaró is. Szávay itt, Szávay ott. Egyik nap a Csokonai-körben olvassa fel poemáit, másnap a kereskedelemi kamaránál tart népszerű felolvasást, holnapután már a mozgószínházban tart szabadelőadást Amerikáról. A színházi bizottság az ő javaslati tervzetét fogadja el s utána mint a szociális politika buzgó harcosa tesz egyhangulag elfogadott előterjesztést. Ilyen csupa energia, komoly és önzetlen munkakedv-ember ráférne még egynehány Debreczenre.

(—) A rend. Pompás kis történet arról, hogy egy feladata magaslatán álló rendőrségnek rendet csinálni hogy — nem kell. A multkor, színházi elő-

adás vége felé valaki benyitott a földszinti támlásszék egyik ajtaján. Épen Miller Lujza követett el minden lehető egy jól sikerült öngyilkosság sikeres keresztülvitelére s a közönség visszatartott lélegzettel várta a mindég halavány Lujza szenzációs kimulását, tekintettel ama sajnálatos körülményre, hogy Schiller idejében még nem ismerték a gyomor-mosást s Beregi Oszkár is figyelmen kívül hagyta, a támlásszék negyedik sorában ülő színházi orvost. A nagy csöndben az illető későn, sőt legkésőbbén jövő ur cipője, valószínűleg, mert a mai szomorú közgazdasági viszonyok közt nem fizette ki az árát, erősen nyikorgott. Nyikorogni merészelt akkor, mikor a rendőrkapitány és rendőrbiztos urak szintén jelen voltak s nem mindennapi együttérzéssel figyelték a Vajda Ilonka haláltusájának borzalmait. Miután pedig a rendőrség igenis hivatott arra, hogy a színházi előadások alatt a szükséges csendet biztosítsa, az ellentengernagy rendőrkapitány ur magához intve a rendőrbiztost, neki támadtak nyílt színen a nyikorgós cipőjü urnak:

— Tessék leülni! — kiáltotta a kapitány.

— Kérem, nem akarom a mászkálással a csendet zavarni. Ugyis rögtön vége az előadásnak.

— Akkor menjen ki! — állította fel félhangosan a biztos ur.

— Miért, kérem?!

— Mert itt csendnek kell lenni! — kiáltotta most már a kapitány is, meg a biztos ur is.

És ugyanakkor elkezdték kifelé tessékelni a harci kiabálásoktól megrémült színházlátogatót. Oda-kinn a folyosón azután teljes tudóval magyarázták neki, hogy a színházban csendnek kell lenni. Közben persze erélyesen becsapták az ajtót.

Ez alatt a közönség folyton figyelt a lármára s bizony sokan a nagy rend- és csendcsinálásban azt sem tudták, hogy mi folyik a színpadon... Mire a veszekedésnek vége lett, bevégződött az előadás is... Mi pedig megtanultuk, hogy miképpen is kell csendet teremteni a nézőtérén... A lehető legnagyobb lármával, amely ugy viszonylik a cipőnyikorgáshoz, mint a szunyogzümögés az oroszlanbögéshez.

() Nem kell csendőrkülönítmény Debreczennek, mint ahogyan nem kell a görög katolikus püspökség és sok más. Igazán kacagni lehetne ezen a szűklátókörűségen, ha sirni nem lenne okunk. Szerencsére ezt a meggondolatlan határozatot csak a jog- és pénzügyi bizottság hozta egyetlen szótöbbséggel és azzal az indokolással, hogy a kormány a csendőrséget a munkásság ellen akarja felhasználni esetleges zendülések esetén. Szóval a csendőroket hivatásuk teljesítésére fogja alkalmazni, amint a törvény a kormánynak erre nemcsak jogot ad, de közvédelmi szempontokból épen a polgárság jóléte értelmében erre az államhatalmat kötelezi is. Hát humoros kis határozatocska ez, annyival inkább, mert a joghoz címzett bizottmány hozta. Az a bizottmány, amely arra lenne hivatva, hogy Debreczen egész polgárságának jogait védje s minden módot megragadjon arra nézve, hogy a város ipari, kereskedelmi s gazdasági érdekeit emelje.

— Ha nő vagy férfi olcsón akar öltözködni: szöveteit Fischer Adolf és fia (Piac-u. 61.) cégnél szerezzé be.

— Löbl Gyula és Társa látszerész és fényképészeti szaküzlete Piac-u. 63. szám. Telefon szám 869.

BALLY éipők kizárólag **Mandel Lipótnál.**

Apollo mozgószínház.

Igazgató Deési Alfréd.

Szombaton, vasárnap és hétfőn

A SORS HÁLÓJÁBAN. Hatásos társadalmi dráma 3 felvonásban. **VÁLJUNK EL!** Szenzációs vigjáték 1 felvonásban. **Kellemetlen személyesere.** Vigjáték. **Riri lelkiismerete.** Bohózat. **HA A SZIV MEGSZÓLAL.** Életkép 1 felvonásban.



Színházi hét.

A színházi válság fordulataiban ugyszólván túllétt Bernstein akármelyik drámáján. És sok-sok szomorúság fakadt fel eme fordulatok inszenizozása nyomán s csak azok előtt tűnt fel komikusnak a helyzet, akik igazán nem tekintik a színészetet egyébnek szórakoztató produkciónál.

Zilahy lemondása után a legszebb reménységekkel tekintettünk Békés Gyula vállalkozása elé. Az ő irányításának kedvező eredményeit tapasztaltuk az utóbbi hetekben, mikor az igaz, komoly és nemes művészetet szólaltatta meg az arra egyedül hivatottak ajkain. Az erkölcsi siker mellett örömmel tapasztottunk a pénztári sikereknek is. E mellett vártuk, hogy majdan felszabadultan a hirtelenül nyakába szakadt gondoktól, ő maga is mint a magyar színészet egyik nagyon értékes képviselője, mint igazi művész ember a színpadi küzdőterre lép, az ő nem mindennapi talentumát mindenkor értékelni tudó közönsége elé.

Sajnos, energiája cserben hagyta s Zilahy lemondását a harmadik napon követte az ő visszavonulása.

Mi Zilahy visszavonulása után Békés Gyulában láttuk a jövő debreczeni színiigazgatóját. Minden képessége, minden eszköze és módja megvolt ahhoz, hogy az legyen. Szeretnénk hinni, hogy nem az ő hamleteskedésének tulajdonítható; hogy nem lett színiigazgató, mert akkor legalább tisztán áll lelkiismerete önmaga iránt tartozó felével.

*

Egyelőre, — míg a színházpályázat sorsa eldől — Irmay Béla, Zilahy volt titkára lett a színiigazgató. Ilyen minőségében először szerepel a magyar vidéki színészet jelentősebb eseményeinek központjában. Egyszerű szürke ember, de akik ismerik a Zilahy-rezsim intimebb titkait, tudják, hogy erőskezű, nehéz munkát bíró színházi titkár volt, aki Zilahy folyton sülyedő hajóját, egy-egy ügyes ötlettel gyakorta vezérelte révbe.

Bár módjában lenne megmenteni a debreczeni szintársulat sok-sok derék tagjának, sok vihart kiállott, hanyódott-vetődött hajóját is!...

*

A szintársulat a legnagyobb bizonytalanságban, anélkül, hogy egyik napról a másikra biztosítva lett volna számára a mindennapi száraz kenyér, derekasan dolgozott.

A vendégszereplésekkel járó gyors munka, egyetlen próbák alatt való beállítása a legnehezebb, kötött beszédű drámáknak, nem tudta összeörölni a derék gárda energiáját. Szinte bámulatosan eléggé gondos előadásokat láttunk, persze, — tekintetbe vételével, a tekintetbe veendőknak.

Beregí Oszkár az ő kivételes nagy művészetében gyönyörködtetett bennünket három estén keresztül. Legértékesebb alakítása a Romeo volt. A klasszikusan hatalmas műalkotás sok-sok rejtett szépségeit hozta elénk nagyon jelentősen művészi alakításában, organumának minden emberi emóciókat kifejező sokszínűsége, bámulatos megértései, megérzésesei frapánsul hatottak a színház disztíngvált izlésű közönségére.

Halassy Mariska Juliája bizonyosságát szolgáltatotta a kiváló művésznő intellektuális szellemi előkelőségének. Alakítása most érettebb volt, mint csak legutóbb is ugyanezen szerepben. Az összesből Bérczy Mercucciója vált még ki.

Az *Ármány és Szerelmen* nagyra nőtt a közönség itélőszéke előtt Vajda Ilonka. Bensőségteljesebb Lujzát, a maga szubtilis törekénységével, sensibilitásaival el sem tudtuk képzelni. Csak az utolsó felvonásban színtelenedett el kissé alakítása.

A Kísértetekben Beregí Oszkár által megszabott magas színvonalu tónust még csak meg sem közelítették a szereplők, Székely Gyula tulságos rikitó színekkel való kiválni akarása egyenesen elítélendő.

*

Stuart Mária rövid időközökben második előadása pénteken este ismét zsufolásig megtelt nézőtér előtt zajlott le.

Jászay Mari, a magyar drámai művészet büszkesége játszotta a címszerepet, hatalmas fölényével annak a káprázatos művészetnek, mely a nagytragikát valamennyi kortársa felé emeli, melynek varázslata, hatása ott vibrált még a közönség kevésbé értelmes rétegének csodálatában is. Hogy micsoda hatalmas alkotó erő összpontosul ebben a nagy magyar művésznőben, azt mindannyian egyformán éreztük parteren, dáholyban, olesó helyeken egyaránt. Nagy jelenete után Erzsébet királynővel (Uty Gizella játszotta nagyon elfogadhatólag), elementáris erővel tört ki a tapsvihár, amilyent mostanában nem hallottak a debreczeni színház sok művészi dicsőséget megért falai.

S—r.

*

Janátka Alajos kereskedelmi és műkerteseti telepe a Szoboszlói-uton. (Virágüzlete Debreczen, Piac-u. 59. sz. Telefon 8—44. Telep-telefon 10—46.)

URANUS		SZINHÁZ
E héten!		E héten!
Fényes, nagy műsor!		



József császár ujságja.

(A hazai hírlapirodalom történetéből.)

A Debreczeni Szemle számára írta: ZUBOLY.

Ebben az évben lett volna 130 éves a Nagyszébenben megjelenő *Siebenbürger Zeitung*, ha most két éve ki nem mult volna részvétlenség hiányában.

A hazai hírlapirodalom történetében nagy jelentőségű esemény volt kulturhistóriai és politikai tekintetből annak a sajtóorganumnak működése, melyet II. József császár óhajtására és buzdítására 1783-ban Hochmeister Márton nagyszébeni nyomdász *Siebenbürger Zeitung* címen megindított. Működésének egykori jelentősége biztosítja számára az érdeklődést.

A *Siebenbürger Zeitung* a pozsonyi Magyar Hirmondó után három évre létesült és az első terméke volt az erdélyi hírlapirodalomnak. A kormányzók támogatásával Hochmeister Márton adta ki Nagyszébenben, 1783-tól kezdve hetenként kétszer egy-egy iv tartalommal. Sem jobb, sem rosszabb nem volt, mint a korabeli hírlapok átlagos része. Közléseit nagy részben fordítások, külföldi lapokból való ollózások adták, de volt ezenkívül az erdélyi események számára is külön rovata. Német volta és német származása ellenére valami nagy népszerűségnek a szászok körében sem örvendett. 1811-ben már úgy leapadtak előfizetői, hogy a kormányzó a bécsi Magyar Kurir volt szerkesztőjéhez, Szacsvay Sándorhoz fordult véleményadásért, hogy miként lehetne állandósítani a züllésnek indult lapot. A Szacsvay válaszában érdekes követelésekkel találkozunk. Szerinte, hogy jól menjen a sora az erdélyi német ujságnak, akkor első sorban az szükséges, hogy a lap az uralkodó felség ellen semmit se írjon. Továbbá, hogy az uralkodó vallás és erkölcs ellen ne agitáljon, tisztelje a felsőbbiséget, ne kritizálja a felső hatóságok intézkedéseit s végül, hogy a szerkesztőnek legalább tíz tanult levelezője legyen a vidéki helyeken, főként papok, doktorok postames-terek stb.. hogy az ujság eredeti közléseket adhas-

son és az előfizetők a tőlük távolabb eső helyek életéről is tájékozást szerezzenek. Mindenek felett azonban egy szébeni ujságirónak — írja Szacsvay — németül és magyarul kell tudnia, hogy a lapot jól megírhasssa (s a számára érkező tudósításokat megérhesse).

A kormányzók tudomásul vette Szacsvay javaslatát, de a lap kiadói és írói a politikai élet elevenebbé való változásával nem vették többé egyik tanácsot sem figyelembe. A lap lassanként átalakult nemzetiségi programmal magyarellenes organummá s minél jobban közeledtek az események a negyvennyolcas idők felé, annál határozottabban állott a nemzet ellenségeinek pártjára. A tizenharmadik századi Hochmeister-féle Zeitung a forradalom alatt lármás politikai ujság lett, mely a bécsi politika törekvéseit szolgálta s ellene volt az unionnak is. Benigni nevű szerkesztő vezette akkor a lapot, kit Szeben bevétele alkalmával Bem honvédei a magyar katonák becsmérlése és áruló magatartása miatt agyonlöttek.

Érdekes fordulat állott be a lap életében akkor, mikor egy jeles képzettségű magyar ember került hozzá munkatársnak. Ez a derék és érdemes magyar ember egyben vitéz katona is volt, aki hadnagy rangban végigharcolta a függetlenségi hadjáratot, részt vett Buda ostromában és az abszolútizmus alatt, mint író és nevelő tartotta fenn magát. — Békessy Márknak hívják a ma már nyolcvankét éves aggasztó, kit a sors szeszélye Szebenbe vetett és német hírlapíróvá avatott. Az ő működésével és serkentésével új irány és új eredmény jelentkezik a szébeni ujság hasábjain. — Az ő érdeme, hogy a tizenhárompróbás tulzó lap átalakult pártatlan ujsággá, mely a magyar-szász barátság missziójában fejtette ki tevékenységét. Békessy mellett segítkezett a szerkesztésben neje is s az egykor ádáz gyűlölet szellerében működő lap, derék magyarok kezébe kerülve, az egyetértésnek, bizalomnak és testvéries közeledésnek volt szószólója. Ebben a törekvésében a szerkesztő munkáját kétségkívül sok eredmény jutalmazta. Ha nem változtak is meg mindenben a viszonyok s ha nem szűnt is meg tökéletesen az egykoru ellenségesség, de az is bizonyos, hogy a régi állapotok sincsenek többé. A nagy multu ujság utolsó éveiben a magyarság érdekeinek vált szószólójává és e mellett a kölcsönös bizalomnak és közeledésnek hirdetőjévé. Ám a kítűzött program nem marad ezután sem szószóló nélkül. Nagyszébenben ma már a magyarság is annyira megerősödött, hogy lapot tud fentartani, mely magyar szóval végzi most ugyanazt, amire a kidermesült német ujság német nyelven iparkodott.

A Csokonai-kör felolvasó ülése. A Csokonai-körnek februári felolvasó ülése e hó utolsó hetére maradt s ez alkalmából a műsor csupán helyi erőkből fog kitelni. A felolvasó ülés részben Wagner Richárnak, a nagy zene- és dráma-költőnek lesz születésének százados évfordulója alkalmára szentelve, az ő művészeti nagy jelentőségét az ismert zenebíráló és zenetörténet író, Füredi F. Gusztáv fogja méltatni. A műsornak költői számát Zivuska Andor fogja szolgáltatni, aki őszinte, mély érzésű költeményeivel szerzett magának már annyi tisztelet a városban és a város határán jóval túl. A Csokonai-kör egy új íróembert is be kíván mutatni, akinek szellemes apróságait, jóízű tréfáit már jól ismeri a közönség egy helyi lap hasábjairól. Bihari Jenőt, aki egy vidám elbeszélésével szerepel a mű-

sorón. A meghívók még e héten szétmennek a Csokonai-kör tagjai között.

Olesó Jókai. E gyűjtemény februári sorozata most jelent meg a következő művekkel. 111. szám. Egy magyar költő életéből. Petőfi Költőn. Bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Baros Gyula. E kis füzet Jókainak Petőfiről írt dolgait tartalmazza. Telve vannak ezek olyan vonatkozásokkal, amelyeket nem minden mai olvasó érthet meg és ezért igen becsesek Baros Gyula magyarázó jegyzetei. Amit pedig Jókai mond el Petőfiről, az a maga közvetlenségével ma is olyan friss és oly érdekes, mint első megjelenése idején. 112. szám. Egy világlátott fiú. Szent Antal generális. Színán basa. 113. A rosszul osztozott testvérek. Názli Hámen. A faggyugyertya. E két füzetben hat novella van; a legkülönfélébb a témájuk, de egyformán gyönyörűek. 114—115. Magnéta. Regény. 116—120. De kár megvénülni. Regény 2 kötetben. 16 éves korában írta Jókai ezt a regényt; életének és alkotó képességének a fénykorában, amelynek csodálatos ereje a gyönyörű regény minden során megérzik. Az Olesó Jókai egy-egy száma 40 fillérért minden könyvesboltban, trafikban és vasúti állomáson kapható.

Gustav af Geijerstam: *Az öcsike.* Geijerstam, a svéd irodalom egyik büszkesége, különösen mint elemző talentum válik ki az Észak nagy írói közül. Meglepő virtuozitással rajzolja meg, hogy mint távolodnak el egymástól lelkek, melyeket a legszorosabb kapcsolatok fűztek hosszú ideig egymáshoz és hogy mint születnek és halnak meg érzések. Valami rendkívüli lágyág, ködszerűség, a miszticizmus határán mozgó rejtelemserűség jellemzi művészetét. A hangulatok leheletszerű finomsága szerzett. *Az öcsike* című regényének is olyan nagy és lelkes közönséget. Ami ebben a ragyogó művészettel lefordított remekműben történik: olyan halk, olyan gyöngéd, hogy nagyon nehéz mesévé süríteni. Művészet és a szó legnemesebb értelmében vett literatúra ez a regény. Meghat és felemel. Tiszta forrásban fürösztli meg a lelket és mély emberi érzéseket vált ki. Ugy, hogy az *Athenaeum Könyvtár*, melynek legujabb köteteként jelent meg *Az öcsike*, ezúttal is hű maradt programjához: egy remekművet tett a magyar olvasóközönség széles rétegei számára hozzáférhetővé. A kötet értékét növeli Geijerstamnak egy másik nagyon népszerű műve is, *Az örök rejtély* című. Az *Athenaeum Könyvtár* e legujabb kötetét szintén művészi illusztrált fedőlap borítja. Basch Árpád finom munkája. A kötet ára, mint az *Athenaeum* könyvtár minden kötetéé, 1 korona 90 fillér.

Az e rovatban felsorolt művek kaphatók **Hegedűs és Sándor** könyvkiadóhivatalában, Kossuth-utca 11. szám.

Gebauer Károly és Társa

Első Debreczeni Temetkezési Intézete
Kossuth-u. 2. (Városház-épület.)

ALAPÍT.: 1868. — SÜRGŐNY-CIM: Gebauer Debreczen.
TELEFON: nappal 103. szám, — éjjeli (lakás) 60 szám.

Temetés-rendezések úgy Debreczenben, mint az ország bármely részében a leggyorsabbtól a legmagasabb követelményeknek megfelelő kivitelben, mérsékelt árak, gyors és pontos kiszolgálás mellett. Exhumálás bárhol és bárhová mérsékelt árakon.

Regény folytatás a jövő számban.

FIGYELEM! Csak akkor érvényesül teljesen a finom bakkáv minősége, ha a t. háziasszony kávépótlékként a legmegbízhatóbb gyártmányt választja. **Legbiztosabban jár**, ha a már évtizedek óta legjobbnak bevált „valódi Franck”-ot, pe kifejezetten a „kávédaráló” gyári jegyűt használja.



A **Crème Simon** hatása a kézbor és ajkak repedéseire, a ráncokra, az archőr hamvasságára csodaszámba megy; néhány óra múlva ezen könnyebb kellemetlenségek varázsszerű módon eltűnnek. Az erős napsugarak hatása, arcvörösség, pattanások azonnal enyhítve lesznek **crémünk** használata által. Igen előnyös továbbá használata kis gyermekek oly érzékeny bőrére. A **Crème Simon** hatásosan megszünteti a borotválás okozta égést.



Gyár: Kassán.

Egy
esésze kávéban
sem
szabad a pompás, valódi

Franck kávépótlék-

nek hiányozni, mely fűszeres ízt és szép színt ad. A minőség kiadóságot olcsóságot és izletességet tartalmaz.

Essex gróf.

Frzsébet, Angolhon királynéja	— —	Jászai Mari.
Essex gróf, kegyence, Irhon királya	— —	Szilágyi Ernő.
Lord Burleigh) miniszterek	Kemény Lajos.
Lord Nottingham		Lajthay Károly.
Lord Raleigh	— —	Szathmáry F.
Lord Soutampton, Essex barátja	— —	Pethő Pál.
Derby gróf	— —	Kolozsváry.
Rutland grófné	— —	Halassy M.
Lady Nottingham	— —	Kiss Mariska.
Ralph, a királynő öreg hive	— —	Székelgy Gyula.
Robsay, Essex lovagja	— —	László Ferenc.
Jonathan, Essex udvarmestere	— —	L. Farkas Pál.
Cuff, Essex titkára	— —	Szászhalmgy Gy.
North Károly, a Tower parancsnoka	— —	Perényi Kálmán.

Telefon 10—51.

Értesítés.

Telefon 10—51.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy az összes erdélyi ásványvizek képviselőjét és le-rakatát átvetttem; főcikkek:

gyomor-bajosoknak **BORSZÉKI** víz (házánk büszkesége)
vese- s hólyag-bajoknál **SZULTÁN** „ (magyar Gieshübl)
gyomor- s májbajoknál **SZTOJKAI** „ (magyar Selters).

Tiszte-
lettel: **Fischbein Jenő Debreczen, Hatvan-utca 30.**

ERŐS LÁNCZOK.

Az uralkodó herceg	— — — —	Szilágyi Ernő
A hercegnő, második felesége	— — — —	Halassy Mariska
György, a trónörökös	— — — —	Bérczi Ernő
Gróf Marnitz, kamarás	— — — —	Lajthay Károly
Wartenberg grófnő, udvarhölgy	— — — —	M. Tordai Erzi
Hedvig	— — — —	Vajda Ilonka
Strum, gyógyszerész	— — — —	L. Farkas Pál
Dr. Schwammer	— — — —	Szabó Gyula
Hammer tábornok	— — — —	Pethő Pál

Borgia Lucrécia.

Borgia Lucrécia	— — — —	Jászay Mari.
Alfonso gróf	— — — —	Szilágyi Ernő.
Genuaro	— — — —	Pethő Pál.
Gubetta	— — — —	Kemény Lajos.
Maffio Orsini	— — — —	Szászhalmy Gy.
Jeppó Liveretto	— — — —	Bérczi Ernő.
Oloferno	— — — —	Kormos F.
Rustighello	— — — —	Székely Gyula.
Negróni hercegnő	— — — —	Kiss Mariska.

Elsőrangú úri-divatárúk, „**ITA**“
és „**BORSALINO**“ kalapok,
különleges nyakkendők a legszebb választékban

Frank Testvéreknél

Piacz- és Szent-Anna-utca sarok. — Telefon 749.

Luxemburg grófja.

René, Luxemburg grófja	— — — —	Király Ernő.
Bazilovics herceg	— — — —	Kassay K.
Rokosov festő	— — — —	Kormos F.
Vermont Juliette	— — — —	Borbély Lili.
Angela, énekesnő	— — — —	Zilahyné.
Mencsikoff, jegyző	— — — —	Szabó Gyula.
Pavlovics, tanácsos	— — — —	Solti Ernő.
Sidone	— — — —	Vámos Gizi.

Gyökerez tyukszemirtő Kárpáti-szesz kőszvény
szemölcsöt, tyukszemet **csuzellen**
és bőrkeményedést azon- **kiváló hatással bir.** Ára 1—2 K.
nal megszünteti. — Ára **Alatus** apróvész eleni szer,
70 fillér. ++++++ **csodás hatása.** ++++++
Ára 1—2—4 korona. ++++++

A fenti szerek egyedüli főraktára és készítője
HARSÁNYI LAJOS gyógyszerháza
a „Reménység“-hez Debreczen, Csapó-u.

Vig özvegy.

Zéta Mirkó	— — — —	Kassay K.
Valencie neje	— — — —	Csanády I.
Daniló	— — — —	Király Ernő
Glavari Hanna	— — — —	Zilahyné
Camille	— — — —	Solti Ernő
Kromow	— — — —	Székely Gyula
Olga	— — — —	Vámos Giza
Praskoviané	— — — —	H. Serfőző E.
Nyegus irnok	— — — —	Szabó Gyula

Özv. Dankó Béláné és Társa

EKLI JÓZSEF

a város legrégebb s legdusabban felszerelt temetkezési vállalata.
Üzlethelyiség áthelyezve Kossuth-u. 15. szám alól **KOSSUTH-
UTCZA 6., SASS-Ú. SAROKHÁZ 1. számú, volt Boros-féle**
üzlethelyiségbe.
Nappali telefon 322. Éjjeli telefon 66. — Lakás Csapó-u. 16.
Minden a temetkezés szakmájába vágó megbízást a
tulajdonos személyes felügyelete mellett végzünk bár-
mely vidék vagy külföldön is.

Tengerész Kató.

Steinfeld lovag ellentengernagy	— —	Szabó Gyula
Váczai Róbert tengerészkapitány	— —	Farkas Pál
Kopp Gyula sorhajó hadnagy	— —	Szászhalmy Gy.
Radák Lajos báró sorhajó zászlós	— —	Falussy István
Dr. Kazár Sándor főorvos	— —	Kassay Károly
Kádas Tamás kormányos	— —	Székely
Szepl, a Váczai legénye	— —	Máthé Gyula
Sághi, matróz	— —	Kiss I. Sándor
Temessi báró	— —	Solti Ernő
Kató, a Kádass leánya, Temessi báró gazdasszonya	— —	Borbély Lili
Lujza, a kapitány felesége	— —	M. Torday Erzsé

Teréz, Temessi leánya	— — — —	Aranyossi Nusi
Berta, a főorvos felesége	— — — —	Ligeti Vilma
Radványiné	— — — —	Arday Vilma
Szobaleány	— — — —	Vámos Giza
Bama	— — — —	Szemző Erna

I. felvonás. A „tengerre magyar“ nevű hadihajó tisztikarát előkelő estélyen látja vendégül Temessi báró Budapesten. A vendégek közt nagy az izgatottság, mert Radák Lajos báró, a sorhajózászlós, elvesztette a naplóját. A napló Váci kapitányhoz került, ez pedig nagy baj, mert a zászlósnak éppen Vácinnal volt viszonya. Meg kell tehát akadályozni, hogy Váci a naplót elolvassa.

II. felvonás. A hajó fedélzetén a megijedt és kompromittált szereplők Katót, az öreg, derék Kádas kormányos leányát bízzák meg, hogy a naplót valahogyan megkerítse. Kató vállalkozik is a feladatra.

III. felvonás. Kádas kormányos lakásán találkozik a társaság. A napló körül fennforgó összes bajok elsimulnak, a félreértések kiegyenlítődnek. Radák, aki a kacér Vácinnal egészen szakított, feleségül veszi a baronesszt, a báró pedig elveszi a bájos és elragadó Tengerész Katót.

Kivételes olcsó árak!

Eredeti angol kemény- és puhakalapok 5 koronától. Kifűnő férfi-ingek K 3.50-től és szebbnél szebb nyakkendők igen nagy választékban

LENGYEL UTÓDA FRANK IMRÉNÉL

a Dréher mellett.

Szabott árak!

Kis gróf.

Agárdi Guidó gróf	— — — —	Kassay Károly
László, fia	— — — —	Király Ernő
Howard Dorothy	— — — —	Zilahyné S. Vilma
Miss Carter	— — — —	Csepreghy E.
Rózi	— — — —	Borbély Lili
Csibrákné	— — — —	Halassyne
Zápolya, igazgató	— — — —	Szabó Gyula
Kállai, önkéntes	— — — —	Kiss I. Sándor
Rozgonyi, nyári riporter	— — — —	Láng Gyula
Schwarcz, bankhivatalnok	— — — —	Rózsa Jenő
Itatós, színész	— — — —	László Árpád
Egressi, színész	— — — —	Kemény Lajos
Kocsonya, nevelő	— — — —	Lévay Farkas
Pók, zeneszerző	— — — —	Kállay
Manuella	— — — —	Csanádi Irma
Mimi	— — — —	Torday Erzsé
Thomson	— — — —	Székely Gyula
D'Hennerly	— — — —	Solti Ernő
Maitre d'Hotel	— — — —	Szakács Árpád

**Szabó Miklós**

Debreczen, Piacz-utca 19. sz. alatt
(volt Ranunkel házban.)

Rendelésszerűen készült, kész
férfi, fiu és gyermekruha
különlegességek állandóan raktáron.

Felöltők, télkabátok.

Külön mértékszerinti
angol uri szabóság.

Helyi és megyei telefon 10—64.

Legolcsóbb szabott árak
minden darabon feltüntetve.